מ: השולח פרק רביעי גיטין

וכתב ליה גיטא דחירותא על שמיה. לא נהירא לרבינו שמואל פי' הקונטרס דמפרש על שמיה דקטן שאין מעשה קטן כלום להמירו בגת חורין כמו קטן שקנה יגמתו מן המוכר דאינו נותן גט עד שיגדיל ואע"ג דפטוטות כבר שיש כבר שנע ממכרן ממכר במטלטלים (לקמן נט.) היינו בממון דוקא דהפקר ב"ד היה הפקר אלא נראה לו לפרש דכתב ליה דגיטא על שמיה דאפוטרופוס ואע"ג דנעלמא אין האפוטרופסין רשאין להוציאן למירות הכא כיון דעשה שלא כהוגן להקטינו לגנוי קטן הפקירוהו ב"ד ונתנוהו לאפוטרופוס לשמרו כדאמרינן דאפוטרופסין מורמין ומעשרין לאכול ואע"ג דדרשינן (לקמן דף נב.) אתם ולא אפוטרופסי' אלא הפקר ב"ד הפקר והפקירו ב"ד התנאה של מיעוט ותנהגו לאפוטרופ' שיוכל לתרום ולאיזו אוכל טבלים וכלא קרקועי זחי לא רצו בית דין להפקירו ליתן לאפטרופא לשמרו דאיזו נכון לעבור על דעתו של מיעוט ור"ת מפרש דהכא לאו קנקא הוא מדלא קאמר הוא עשה שלא כהוגן לפיכך נעשה לו שלא כהוגן כדקאמר בגמות בפ' ב"ש (דף קי.) אכל כאשר עשה כן יעשה לו הוי דינא כדאשכחן בפ"פ השואל (ב"מ דף קא:) וכדין יכול האפוטרופוס לשחררו דרך מכירה כדאמרינן (ג) ומוכרין אותן לאחרים ולרבי נתן דמי עצמו ויוצא ואפילו בלא קרקועי זחי אלא משום דמי מזי כחוכא ואיטולא שהמיעוט עומד ולוות שלא למכור לפי שאביו מלמדו לוות ואיכא לזות שפתים אבל כי מקרקע ליה זחי לא יהוס לדברי אביו וגיטא דמירותא נמי לא הוה צריך לכסף גומר בלא שטר דדוקא ביולא בראשי אחרים איכא דמצריך שטר משום דכתיב ישלמנו דאמרינן בפ"ק דקידושין (דף כד:) אלא לפי שנעשה על כרחו של אב צריך מדרבנן לגיטא דחירותא שלא יאמר לו עבדי אתה:

חיישינן שמא זיכה לו ע"י אחר. אפי' מייסי' הוי ודאי כמו מייסינן שמא נמי מילין כאבו (לעיל דף יט:): **הודאת** בעל דין בו'. נעתן לא אמרינן דבר פעמים סבר שמקבל מידו חכה בה והוא לא קבל והא דבעי מי אוכל פירות פי' בעלמא הוא כדמפיק ולא פליגי: **הקדש** חמץ ושחרור בו'. פי' בקונטרס דוקא קדושת הגוף מפקיע מידי שעבוד אבל קדושת דמים לא כדמשמע בערכין (דף כג.) וכפ' אע"פ (כתובות דף נט:) נמי אמרינן שאני קומגות דקדושת הגוף ניעבו כדרבא כו' משמע דווקא קדושת הגוף מפקיע מידי שעבוד וקשה לר"ת דאי חציב גרשותו של לוה כל זמן שלא הגיע הזמן אפי' קדושת דמים נמי תפקיע מיד שעבוד ואי לא חציבי גרשותו אפי' קדושת הגוף נמי לא דכי יקדיש את כיתו כתיב מה כיתו גרשותו אף כל גרשותו ואורי"י דרבא לטעמיה דאמר בפ' כל שעה (פסחים דף לא.) דנעבל חוב מכאן ולהבא הוא גוזבה וחציב גרשותו ודוקא קדושת הגוף שאין לו פדיון מפקיע מידי שעבוד כגון שור תם למזבח או קומגות דפ' אע"פ (כתובות דף נט:) ואלטלא דפרסוה אמיתא בגמות בפרק אלמנה (דף סו:) דכיון שחל שעה אחת תו לא פקע דלא עדיף שעבוד מגמיתא דמים וכן ממן וכן שחרור ומפרש בירושלמי טעמא משום דלא מלינו עבד משתחרר וחוזר ומשתעבד והייגו כדפרישית דקדושת הגוף כיון דחילא תו לא פקע אבל קדושת דמים לא אלים כח הקדש מכח מקדיש כיון דיש לה פדיון ורא"ה לפקוע כדאשכחן בשדה מקנה כשהקדיש לוקח לחוזרת לנעליים ביובל והא דלא חציב רבא מת כגון שעשה ביתו אפוטיקי והשתמהה לו דמפקיעין מידי שעבוד משום דהוו בכלל הקדש והא דלא חציב רבא מכר דעשה שוטו אפוטיקי ומכרו (כ"ק יא:) דאין בעל חוב גוזבה ממנו אתם מקנמת דרבנן היא משום פסידא דלקוחות דלית ליה קלא דהא בעשה עבדו אפוטיקי ומכרו בעל חוב גוזבה הימנו (שם) כיון דאית ליה קלא ומזהרים הלקוחות ועוד יש לומר דלא חציב אלא הכי מצינו שמעינן ממתניתין דהכא וחמץ בפרק כל שעה (פסחים דף לא.) וקונגומות בפ' אע"פ (כתובות דף נט:) אבל מת וע"ז ומכר דלא שמעינן להו ממשנה אי מבריתא לא חציב בפרק המגיח (כ"ק דף לג:) דאמר הקדישו מוקדש משום דרבי אבהו גמורה לא איכא לאוקמי אפילו בראוי למזבח אפילו הכי אין מפקיע מידי שיעבוד דיוקן דכיון דאינו יכול לנקלו בזוזי אפילו לר' ישמעאל כדמפרש בפרק המגיח (שם) מודה רבא דלמפרע הוא גוזבה ואם תאמר כיון דקונגומות מפקיעין מידי שיעבוד דהקדש ע"כ כל לוה יפקיע נכסיו מן המלוה שיאסר עליו בקונגומות וי"ל דאלמוה רבנן לשיעבודיה דבעל חוב כדאמר בפ' אע"פ דאלמוה רבנן לשיעבודה דבעל דעל כרחיך לאו דווקא דבעל דהא ברים המדיר (כתובות דף נ.) פריך וכיון דמשעבד לה כל כמיניה דמפקיע ליה לשיעבודה אלמה דאלמה והא דאמרינן בפרק אלמנה (יבמות דף פו:) דקנייה מיתנא ומפקע ליה לשעבודה דאשה יש לתלק דלא אמרינן אלמוה אלא בקונגומות דלא מיתסרי אלא אבעל חוב דלילו שמת המקבל ובנו אומר לא נתן שדה זו לאבא משלשים הפירות ביד שליש עד שיתרצו בין שניהם דשמא יבואו עדים שספרה לאביו ובנו אינו יודע: **מתני'** עבד שעשאו רבו אפותיקי לאחרים ושחררו שורת הדין אין העבד חייב כלום אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על דמיו רבן שמעון בן גמליאל אומר לאינו כותב אלא משחרר: **גמ'** עבד שעשאו רבו אפותיקי ושיחררו: מי שחררו אמר רב רבו ראשון שורת הדין אין העבד חייב כלום לרבו שני כדרבא דאמר רבא הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד אלא מפני תיקון העולם שמא ימצאנו בשוק ויאמר

ומקרקיש ליה זוזי וכתב ליה גיטא דחירותא על שמיה ת"ר האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין עשוי בן חורין הרי הוא בן חורין הרי הוא בן חורין אעשנו בן חורין רבי אומר קנה וחכ"א לא קנה א"ר יוחנן וכולן בשטר: ת"ר האומר נתתי שדה פלונית לפלוני נתונה לפלוני הרי היא שלו הרי היא שלו אתננה לפלוני (ו) ר"מ אומר קנה וחכ"א לא קנה א"ר יוחנן וכולן בשטר ת"ר האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין והוא אומר לא עשאני חיישינן שמא זיכה לו ע"י אחר כתבתי ונתתי לו והוא אומר לא כתב לי ולא נתן לי הודאת בעל דין כמאה עדים דמי האומר נתתי שדה פלונית לפלוני והוא אומר לא נתן לי חיישינן שמא זיכה לו ע"י אחר כתבתי ונתתי לו והוא אומר לא כתב ולא נתן לי הודאת בעל דין כמאה עדים דמי מי אוכל פירות רב חסדא אמר נותן אוכל פירות ורבה אמר משלשין את הפירות ולא פליגי הא באבא הא בברא: **מתני'** עבד שעשאו רבו אפותיקי לאחרים ושיחררו שורת הדין אין העבד חייב כלום אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על דמיו רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כותב אלא משחרר: **גמ'** עבד שעשאו רבו אפותיקי ושיחררו: מי שחררו אמר רב רבו ראשון שורת הדין אין העבד חייב כלום לרבו שני כדרבא דאמר רבא הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד אלא מפני תיקון העולם שמא ימצאנו בשוק ויאמר

הוה שכבר נתן על ידי שטר אי בקנין מתנה גמורה אבל אתנה היכי נימא דקנה: **שמא זיכה לו.** גט מירות: **על ידי אחר.** ואמר לו זכי בו לפלוני חכמת הוא לו חכין לי שמקבל מידו חכה בה **דין.** עבד וכן מקבל מתנה כיון דאמר לא קבלתי נתמן ויכול זה לחזור ולזכות בו אם ירצה דאמרינן טעה בסבור שקבלה זה מידו: **משלשין.** כיד שלש נתמן עד שיבא אליהו: **הא נאכא הא כברא.** אם מקבל מתנה עצמו בחיים ואמר לא נתן לי נתמן ואוכל הנותן את הפירות אבל אם מת ובנו אמר לא נתן שדה זו לאבא משלשין דשמא יבואו עדים [ו]שמכרה לאביו וזה לא ידע: **מתני' אפותיקי.** אם לא אפרע לך תוכך ממקום אחר הרי זה לפניך לגבותה: **ושחררו.** בגמרא מפרש לה לטולה: **גמ' שורת הדין אין העבד חייב כלום לרבו שני.** שלא היה גופו קנוי לו אלא משועבד ואתי שחרור ומפקיע שעבוד כדרבא: **הקדש.** עשה שורו אפותיקי והקדישו קדושת הגוף למזבח. ודוקא קדושת הגוף דקדושת דמים לא מפקעה שעבוד כדתנן (ערכין דף כג:) מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים הללו: **חמץ.** עובד כוכבים שהלוה את ישראל ושעבד לו חמצו ולא הרהינו אלא אחי איסור חמץ ומפקע לשעבודייה דעובד כוכבים והוה ליה חמצו של ישראל שעבר עליו הפסח ואסור בהנאה: ויאמר

פקע אבל קדושת דמים לא אלים כח הקדש מכח מקדיש כיון דיש לה פדיון ורא"ה לפקוע כדאשכחן בשדה מקנה כשהקדיש לוקח לחוזרת לנעליים ביובל והא דלא חציב רבא מת כגון שעשה ביתו אפותיקי והשתמהה לו דמפקיעין מידי שיעבוד משום דהוו בכלל הקדש והא דלא חציב רבא מכר דעשה שוטו אפותיקי ומכרו (כ"ק יא:) דאין בעל חוב גוזבה ממנו אתם מקנמת דרבנן היא משום פסידא דלקוחות דלית ליה קלא דהא בעשה עבדו אפותיקי ומכרו בעל חוב גוזבה הימנו (שם) כיון דאית ליה קלא ומזהרים הלקוחות ועוד יש לומר דלא חציב אלא הכי מצינו שמעינן ממתניתין דהכא וחמץ בפרק כל שעה (פסחים דף לא.) וקונגומות בפ' אע"פ (כתובות דף נט:) אבל מת וע"ז ומכר דלא שמעינן להו ממשנה אי מבריתא לא חציב בפרק המגיח (כ"ק דף לג:) דאמר הקדישו מוקדש משום דרבי אבהו גמורה לא איכא לאוקמי אפילו בראוי למזבח אפילו הכי אין מפקיע מידי שיעבוד דיוקן דכיון דאינו יכול לנקלו בזוזי אפילו לר' ישמעאל כדמפרש בפרק המגיח (שם) מודה רבא דלמפרע הוא גוזבה ואם תאמר כיון דקונגומות מפקיעין מידי שיעבוד דהקדש ע"כ כל לוה יפקיע נכסיו מן המלוה שיאסר עליו בקונגומות וי"ל דאלמוה רבנן לשיעבודיה דבעל חוב כדאמר בפ' אע"פ דאלמוה רבנן לשיעבודה דבעל דעל כרחיך לאו דווקא דבעל דהא ברים המדיר (כתובות דף נ.) פריך וכיון דמשעבד לה כל כמיניה דמפקיע ליה לשיעבודה אלמה דאלמה והא דאמרינן בפרק אלמנה (יבמות דף פו:) דקנייה מיתנא ומפקע ליה לשעבודה דאשה יש לתלק דלא אמרינן אלמוה אלא בקונגומות דלא מיתסרי אלא אבעל חוב דלילו שמת המקבל ובנו אומר לא נתן שדה זו לאבא משלשים הפירות ביד שליש עד שיתרצו בין שניהם דשמא יבואו עדים שספרה לאביו ובנו אינו יודע: **מתני'** עבד שעשאו רבו אפותיקי לאחרים ושחררו משורת הדין

עין משפט נר מצוה

פא א ב ג מיי' פ"ו מהל' עבדים הלכה כ טוש"ע יו"ד סי' רפז סעיף עד [ורש"ש סי' רט סעיף ז]:
פא ד ה ו מיי' פ"ד מהל' זכייה ומתנה הלכה יא סמג עשין סב טוש"ע מ"מ סי' רמה סעיף ח:
פב ז מיי' פ"ו מהל' עבדים הלכ' ג טוש"ע יו"ד סי' רפז סעיף ט:
פג ח מיי' פ"ד מהל' זכיה ומתנה הלכה יב סמג עשין סב טוש"ע מ"מ סי' רמה סעיף ד:
פד ט י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:
פה כ ל מיי' פ"ח מהל' עבדים הלכה נח ופ"ט מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' קח סעיף ז:
פו מ מיי' פ"ז מהל' ערכין הלכה יד [ופ"ב מהל' נדרים ה"ז] ופ"ח מהל' מלוה ולוה הלכה ו ז סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' קח סעיף ז:
פז נ מיי' פ"מ מהל' עבדים הלכה נח [ופ"ז מהל' מוכר מ"ט] סמג עשין סז טוש"ע שם סעיף ז ושו"ע יו"ד סי' רסז סעיף שם:

תוספות רי"ד

זחי פוקמי ליה אפוטרופא ומקרקש ליה בזוזי וכתיב ליה גיטא דחירותא על שמיה. פי' אקנייה לבנו בב"ד קטן שאין ראוי לכופו בב"ד ומוקמי אפוטרופיא לינוקא לברור לו דמים יפין כמה שהוא נמכר בשוק שהרי צריך העבד לכתיב לו שטר על חצי דמיו ומקרקש ליה עבדא מעט זוזי לינוקא כדי שלא יצטרכו ב"ד לכופו אלא הוא ישחררנו (הוא) מדעתו בשביל זוזי ובלא קרקש זוזי א"א דינוקא לאו בר כפייה הוא ואפוטרופוס' אינם רשאין להוציא עבדים לחירות ולא לחיב ליתומים כדאמרינן לקמן בפ' הניזקין ותיגוק זה מקחו מקח וממכרו ממכר במטלטלין מדבנן הפושטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ואפוטרופוס מוקמי' לעין לתקנתו ולשומו בדמים מעולין ואי ק' וכי שחרורי של קטן שחרור הוא והרי אין קידושין קידושין ואין מכירתו מכירה בקרקעי ואין מעשיו כלום ובמטלטלין עביד רבנן תקנתא משום כדי חייו אבל היאך יחיד העבד בשחרורו בבת ישראל. תשובה בפ' הניזקין אני עתיד להוכיח שאין זכייה לקטן מדאורייתא כלל כ"א מדרבנן וכל מה שנותנים לו מתנה מדאורייתא אינה מתנה ולא קנאה אלא מדרבנן והאי דאיקרייה לבנו קטן מן התורה אין קניינו כלום כ"א מדרבנן ודעדיין עבד אביו הוא והאי דמצרכי' לקטן לכתוב לו גט על שמו כדי להפקיע קנין דרבנן שיש לו עליו אבל מיהו לאביו דראי הוי כופין לכתוב לו שחרורו שקניינו גמור הוא ולא נסתלק מעליו והוא הרשיע להקנותו לבנו קטן שאמר בלבו אע"פ שיכופו אותו לכתוב לו גט חירות לבנו שהוא קטן לא יכופו ולא יתיהדו בבת ישראל מפני קנין בנו שהקנו לו חכמים זכייה והלכך לא יהו חכמים נוקקים בשחרורו של זה ולפי' קרקש לזה בזוזי שיתרצה מאליו לשחרור בלא כפייה ויפקע קנין דרבנן שיש לו עליו ואביו שהוא גדול בדראי שיכפוהו לכתוב לו גט שחרור להפקיע קנין גמור שיש לו עליו: ת"ר האומר עשיתי עבדי פלוני בי"ח הרי הוא בי"ח אעשנו בי"ח רי"מ אומר קנה וחכ"א לא קנה א"ר [יוחנן] וכולן בשטר. פי' צריך שיכתוב לו הלשונות בשטר אבל אם אמר לו בדבור בעלמא

מסורת הש"ס

(ו) [לקמן פה. קדושין סה: ב"מ נ:], (ב) ב"מ נ. יבמות מו. וסו: כתובות נט: נדרים פו:, (ג) [דף לט:], (ד) נמ"ל: וכן סולן בשטר בשדה הכי פירוש, (ה) ל"ל שמסרה, (ו) [נ"ל והקדש].

הגהות הב"ח

(א) גמ' (ר"מ אומר) אע"מ וי"נ ניקפה האלפסי רבי אומר: (ב) תוס' ד"ה וכתב וכו' דרך מכירה כדאמרינן. נ"ב לעיל דף לח ע"ב:

מוסף רש"י

הודאת בעל דין כמאה עדים. בריש"א היא כמיקפפא דב"מ בפ' לאמון (ב"מ נ.) דכתיב (שמות כב) אשר יאמר כי הוא זה, הרי סמוך על מקלת הודאתו (קדושין שם). **הקדש חמץ** ושחרור מפקיעין מידי שעבוד. הקדש, כגון שעבד שורו לבעל חוב וחזר והקדישו, מפקיע שעבוד המלוה ונוכה תוכו ממקום אחר חב כגר לקרבן ואינו נזוז, דלא הוה קני ליה אלא לגוביינא בעלמא, ודוקא קדושת הגוף אבל קדושת דמים לא מפקיע אבל אם נתנו כמלוה לאחר הפסח, מוקי לה רבי אתם כאבהיטו אלו שנתנו כמלוה ביד עכו"ם, דלא מחוסר גוביינא ולא שעבוד אלא קנייה ממש (ב"ק צ. וכע"ז יבמות מו. וסו: וכתובות נט: ונדרים פו:) ומחרור, ישראל שעבד עבדו לבעל חוב ושחררו הגוי, יצא לחירות, והמלוה נוכה מלוה אלו ממקום אחר (יבמות מז. וכע"ז שם מו. וכתובות נט: ונדרים פו:).

תוספות רי"ד (המשך)

אינו כלום ויכול לחזור בו האומר נתתי שדה פלונית לפלוני נתונה לפלוני הרי היא שלו. אתננה לו הרי היא שלו ר"מ אומר קנה וחכ"א לא קנה א"ר יוחנן וכולן בשטר: האומר עשיתי פלוני עבדי בי"ח והוא אומר לא עשאני חיישינן שמא זיכה לו ע"י אחר כתבתי ונתתי והוא אומר לא כתב ולא נתן לי הודאת בי"ד כ"ק עדים ומכאן מוכיח שהמוכה גט שחרור לעבד ע"י אחר אע"פ שלא הגיע הגט לידו של עבד נשתחרר כדכתיבנא בפ"ק: האומר נתתי שדה פלוני לפלוני ההוא אומר לא נתן חיישינן שמא זכה לו ע"י אחר כתבתי ונתתי והוא אומר לא כתב ולא נתן לי הודאת בי"ד כ"ק עדים: מי אוכל פירות רב חסדא אמר נותן אוכל פירות ורבא אמר משלשים את הפירות ולא פליגי הא באבא הא בברא. פי' אם היה מקבל מתנה עצמו בחיים ואמר לא נתן לי נאמן ואוכל הנותן את הפירות ואע"פ שאמר נתתי לו שסבור היה שקיבלה והרי המקבל מודה שלא קבלה: והאי דאמר משלשים בברא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com